

OBČINA SVETI TOMAŽ

**SVETI TOMAŽ 37
2258 SVETI TOMAŽ**

OCENA OGROŽENOSTI

PRED

**MNOŽIČNIM POJAVOM
KUŽNIH BOLEZNI PRI ŽIVALIH**

KAZALO

Zap. št.	Vsebina	Stran
1.	Splošno o kužnih boleznih pri živalih	3
2.	Ogroženost zaradi kužnih bolezni pri živalih – vzroki in viri ogroženosti	3
3.	Oblike in stopnje ogroženosti ter obseg	5
4.	Verjetnost pojavljanja nesreč	6
5.	Posledice in verižne nesreče	6
6.	Zaključek in predlogi za izvajanje zaščitno reševalnih aktivnosti	7

1. SPLOŠNO O KUŽNIH BOLEZNIH PRI ŽIVALIH¹

Bolezni, ki jih povzročajo kužne klice (bakterije, spirohete, rikecije, virusi in glive), imenujemo kužne bolezni. Kužne bolezni, zaradi katerih se izvajajo splošni in posebni preventivni ter drugi ukrepi po Zakonu o veterinarstvu (Ur. l. RS, št. 33/01), so glede na vrsto infekcije in ukrepe, potrebne za njihovo preprečevanje in zatiranje, razvrščene v štiri skupine v skladu z mednarodnim zoosanitarnim kodeksom in epizootiološkim stanjem. In sicer:

- A (bolezni, ki so zelo kužne);
- B (bolezni, ki so praviloma kužne);
- C (bolezni, ki so praviloma slabo kužne);
- zoonoze (to so bolezni ali infekcije in se po naravni poti prenašajo z živali-vretenčarjev na ljudi in obratno. Glede na lastnosti in pogoje so lahko razvrščene v skupino A, B ali C).

Nekatere kužne bolezni se pojavljajo redko in v manjšem obsegu, druge pa pogosto in se hitro širijo na večje območje. Pojavljajo se v različnih oblikah, osnovne pa so:

- enzootija (če se kužna bolezen pri živalih stalno ponavlja v različni jakosti, na istem mestu, na ožjem območju in nima težnje po širjenju);
- epizootija (če bolezen pri živalih izbruhne v večjem obsegu in se hitro širi);
- panzootija (če se bolezen pri živalih hitro širi na velikem območju, na primer v državi ...).

2. OGROŽENOST ZARADI KUŽNIH BOLEZNI PRI ŽIVALIH – VZROKI IN VIRI OGROŽENOSTI

V Sloveniji so se po podatkih Veterinarske uprave RS (v nadaljevanju VURS) v preteklosti pojavile štiri večje epizootije:

- slinavka in parkljevka leta 1968 na območju takratnih občin Sežana, Postojna, Koper, Nova Gorica, Ajdovščina, Ilirska Bistrica, Logatec, Cerknica in Ljubljana;
- virusna hemoragična septikemija pri postrveh leta 1984 na območju takratne občine Radlje ob Dravi
- tuberkuloza pri prašičih leta 1987 na območju takratnih občin Domžale, Grosuplje, Krško in Ljutomer.

Bili pa so še manjši izbruhi atipične kokošje kuge leta 1991 in pojav klasične prašičje kuge leta 1992 in nazadnje leta 1996.

Leta 2006 se je na obrežju Drave v Koblarjevem zalivu pojavila okužba z ptičjo gripo, ki je ogrozila labode.

Tabela 1. Populacija domačih živali v Sloveniji

Skupina živali	1999	2000	2001
Govedo	471.425	499.786	447.075
Prašiči	558.459	606.334	599.895
Ovce	72.533	96.531	94.068
Koze	14.643	30.030	19.900
Konji	9.898	14.337	14.337
Perutnina	7.057.638	6.252.609	5.216.681
Zajci/kunci	180.992	192.225	192.225

Vir: Urad za statistiko RS za leta 1999, 2000 in 2001

Populacijo domačih živali v občini Sveti Tomaž prikazuje tabela 2.

Tabela 2. Populacija domačih živali v občini Sveti Tomaž (podatek 2007)

	GOVEDO	PRAŠIČI	DROBNICA
št.	2.535	1.245	236

Podatki o zdravstvenem stanju živali v Sloveniji so razvidni iz tabele 3.

Tabela 3. Bolezni liste A

Šifra bolezni	Ime bolezni	Leto izbruha bolezni
A010	Slinavka in parkljevka	(1968)
A020	Vezikularni stomatitis	Nikoli ugotovljeno
A030	Vezikularna bolezen prašičev	Nikoli ugotovljeno
A040	Goveja kuga	(1883)
A050	Kuga drobnice	Nikoli ugotovljeno
A060	Pljučna kuga goved	Nikoli ugotovljeno
A070	Vozličasti dermatitis	Nikoli ugotovljeno
A080	Mrzlica doline Rift	Nikoli ugotovljeno
A090	Bolezen modrikastega jezika	Nikoli ugotovljeno
A100	Osepnice ovac in koz	Nikoli ugotovljeno
A110	Konjska kuga	Nikoli ugotovljeno
A120	Afriška prašičja kuga	Nikoli ugotovljeno
A130	Klasična prašičja kuga	1992, 1996
A150	Kokošja kuga	Nikoli ugotovljeno
A160	Atipična kokošja kuga	1991

Vir: VURS, Poročilo o zdravstvenem stanju živali v Sloveniji v letu 2000

Na področju zdravstvenega varstva živali in ljudi izvaja veterinarska služba (Sveti Tomaž) poleg splošnih ukrepov za preprečevanje širjenja živalskih kužnih bolezni, ki jih predvideva Zakon o veterinarstvu, tudi

ukrepe, ki jih predpisujejo navodila za ugotavljanje, preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje posameznih kužnih bolezni.

Primeri živalskih bolezni (zoonoz) pri ljudeh v letih 1999, 2000 in 2001 so razvidni iz tabele 3.

Tabela 3. Primeri zoonoz pri ljudeh

Šifra bolezni	Ime bolezni	Število primerov		
		1999	2000	2001
A 080	Mrzlica doline Rift	0	0	0
B 051	Vranični prisad	0	0	0
B 053	Ehinokokoza/hidatoza	4	1	2
B 056	Leptospiroza	7	3	6
B 057	Mrzlica Q	0	0	0
B 058	Steklina	0	0	0
B 060	Miaza (<i>Cochliomyia hominivorax</i>)	0	0	0
B 105	Tuberkuloza govedi (<i>Mycobacterium bovis</i>)	0	0	0
B 106	Cisticerkoza (<i>Cysticercus bovis</i>)	0	0	0
B 209	Maleus	0	0	0
B 212	Japonski encefalitis	0	0	0
B 216	Venezuelski encefalomieltis	0	0	0
B 252	Cisticerkoza (<i>Cysticercus cellulosae</i>)	0	0	0
B 255	Trihineloza	1	0	0
B 312	Psitakoza/ornitoza	0	0	0
B 352	Tularemija	0	1	1
B 501	Leishmanioza	1	0	0
C 611	Listerioza	3	3	7
C 612	Toksoplaznoza	29	43	32
C 801	Prašičja rdečica	5	2	2
E 001	Bruceloza	1	1	1
E002	Salmonelozne infekcije	2103	1801	1715

Vir: VURS, Poročila o zdravstvenem stanju živali v Sloveniji v letih 1999, 2000, 2001

V zadnjem letu se je tudi v Sloveniji potrdila prisotnost aviarne influence (ptičje gripe), ki lahko vsebuje tudi človeku nevaren virus H5N1.

3. OBLIKE IN STOPNJE OGROŽENOSTI TER OBSEG

Pri varstvu živali pred kužnimi boleznimi pomeni posebno težavo odstranjevanje in uničevanje živalskih trupel ter živalskih odpadkov. Zmogljivosti obstoječih kafilerij so premajhne in komaj zadoščajo za potrebe v normalnih razmerah.

Slovenija je tranzitna država, čez katero poteka živahna mednarodna trgovina z živalmi, živili in izdelki živalskega izvora, kar pomeni stalno nevarnost namernega oziroma nenamernega vnosa živalskih kužnih

bolezni. Najnevarnejše kužne bolezni se pojavljajo in se širijo tudi v Evropi. Zadnji primer je slinavka in parkljevka v letu 2001, ki se je razširila iz Velike Britanije na celinsko Evropo in je ogrožala tudi našo državo. V preteklih mesecih, pred izdelavo te ocene, je tudi v Sloveniji potrjena prisotnost najnevarnejše (visoko patogene) oblike ptičje gripe H5N1, ki se s perjadi, trenutno predvsem z labodov, z osebnim stikom, lahko prenese tudi na človeka. Trenutno gre za nekaj primerov okuženih labodov pri katerih so potrdili prisotnost bolezni.

Za sistem zaščite in reševanja je pomembno, da trenutne razmere obvladujejo redne službe, v okviru čigar dejavnosti sodelujejo tudi gasilske enote, kot pomoč pri pobiranju poginulih živali.

4. VERJETNOST POJAVLJANJA NESREČ

V Sloveniji so bile z ukrepi zdravstvenega varstva živali v preteklosti zatrite oziroma uspešno nadzorovane živalske kužne bolezni, ki bi lahko povzročile večjo gospodarsko škodo in bile nevarne tudi za zdravje ljudi (npr. izbruha slinavke in parkljevke ni bilo vse od leta 1968), saj je bil izveden uspešen sistem nadzora in izvajanja predpisanih ukrepov. Določeno tveganje za nastanek in razširitev teh bolezni pa obstaja zaradi prenehanja cepljenja proti klasični prašičji kugi.

Za zgodnje odkrivanje in preprečevanje živalskih kužnih bolezni imamo v Sloveniji vzpostavljen sistem rednega nadzora, ki ga vsako leto pripravi VURS, predpiše pa minister, pristojen za veterinarstvo. Vsako leto je izdana Odredba o izvajanju preventivnih ukrepov zaradi odkrivanja in preprečevanja živalskih kužnih bolezni. Predpisane ukrepe izvajajo pooblaščen veterinarske organizacije in o izvedenih preventivnih cepljenjih oziroma diagnostičnih preiskavah obveščajo veterinarsko inšpekcijo, ki nadzira izvajanje. Podatki o izsledkih preiskav se zbirajo mesečno oziroma dnevno, odvisno od narave bolezni.

Pri ptičji gripi so v Sloveniji trenutno identificirana naslednja območja z izrazitim tveganjem (območja kjer je najdena in potrjena prisotnost visoko patogene aviarnе influence) in sicer Maribor (Koblerjev zaliv), Dogoše, Spodnji Duplek, Muta.

5. POSLEDICE IN VERIŽNE NESREČE

Množični pojavi kužnih bolezni pri živalih povzročajo veliko gospodarsko škodo v živinoreji, pri divjadi, ribogojstvu, čebelarstvu, živilski industriji, na področju preskrbe z zdravstveno neoporečnimi živili, turizmu in izvozu.

Nekaj primerov zoonoz pri ljudeh priča o nevarnostih tovrstnih bolezni za zdravje ljudi. Doslej so pojav obvladovale redne zdravstvene in druge institucije, ki so zadolžene za varstvo zdravja ljudi in živali.

Pri ptičji gripi obstaja nevarnost okužbe tudi za človeka, pri čemer je lahko posledica okužbe tudi smrt.

6. ZAKLJUČEK, PREDLOGI IN USMERITVE ZA IZVAJANJE ZAŠČITNO REŠEVALNIH AKTIVNOSTI

Na območju občine Sveti Tomaž se nahaja določeno število živali, kjer lahko pride do razširjanja kužnih bolezni pri živalih.

Glede na navedene podatke je zdravstvena situacija pri domačih živalih ugodna. Toda velika gospodarska škoda, ki lahko nastane zaradi množičnega pojava kužnih bolezni pri živalih, narekuje javni veterinarski službi, da vso svojo pozornost nameni preprečevanju kužnih bolezni, ki obsega spremljanje gibanja živalskih kužnih bolezni doma in v tujini ter preprečevanje vnosa oziroma širjenja teh bolezni.

Za učinkovito izvajanje navedenih nalog pa je treba v državi zagotoviti:

- dobro organizirano, usposobljeno in opremljeno veterinarsko službo;
- učinkovito sodelovanje veterinarske službe z drugimi organi in strokovnimi službami;
- učinkovito preventivo v veterinarstvu;
- prosvetljevanje imetnikov živali.

PREDLOGI:

1. Občina Sveti Tomaž mora izdelati načrt zaščite in reševanja pred pojavom kužnih bolezni pri živalih;
2. Nosilec dejavnosti nalog zaščite in reševanja so strokovne veterinarske in zdravstvene organizacije;
3. Enote, službe in drugi operativni sestavi za zaščito in reševanje občine Sveti Tomaž se aktivirajo ob hudih primerih tovrstnih bolezni – ob epidemijah in pandemijah in sicer takrat, ko veterinarske in zdravstvene organizacije ne obvladujejo več razmer. Pri svojih aktivnostih upoštevajo usmeritve in navodila strokovnih organizacij in regijskega štaba Civilne zaščite;
4. Izvajanje in zagotovitev ustrezne zaščite, reševanja in pomoči prvenstveno organizira štab Civilne zaščite in javna gasilska služba;
5. V prostorskih planih občine je potrebno predvideti lokacijo za dekontaminacijo in pokop živalskih kadavrov;
6. Poskrbeti je potrebno za ustrezno in dodatno obveščanje prebivalstva na prizadetih območjih ob pojavu hudih primerov zoonoz (mobilne razglasne postaje, posebne TV in radijske oddaje, tiskovne konference)